

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Žatec, Chmelařské náměstí 1612, 438 01 Žatec

Chrastava 31. 3. 2014
č. j. UKZUZ 023981/2014

Zpráva č. 2 oblastního odboru ŽATEC o výskytu škodlivých organismů a poruch za období 17. 3. až 30. 3. 2014

1. Počasí

V prvním týdnu sledovaného období přetrvává stabilní slunečné počasí s teplotami 7-15°C beze srážek, noční teploty kolem 2-10°C, o víkendu se ochlazuje, vytrvale prší, objevují se první bouřky (Liberec, Semily), 24.3. v některých lokalitách sněží (Českolipsko, Liberecko, Semily) popř. padá déšť se sněhem nebo vytrvale prší (9 mm Děčín, 11 mm Doksany). Přizemní mrazíky jsou hlášeny 25.3. (Doksany -3 °C) 26.3. (Česká Lípa, Liberec, Litoměřice, Chomutov, Roudnice n. L., Semily, Teplice). Na Žatecku byla druhá polovina března srážkově velmi slabá, celkem spadlo pouze 5,7 mm srážek.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Pokračuje předset'ová příprava, přihnojování ozimů a setí jařin, zvláště ječmene jarního, ovsa, olejnin, hrachu, máku, kukuřice i cukrovky. Pokračuje sázení brambor a ve chmelnicích probíhá vláčení chmele. V okresech Chomutov a Most bylo provedeno válení pšenice ozimé. V některých lokalitách začalo ošetření řepky ozimé proti krytonoscům spojené s přihnojením porostů (Česká Lípa, Litoměřice, Most, Semily, Teplice). Ve chmelnicích pěstitelé ukončili práce spojené s údržbou a napnutím chmelových konstrukcí či vláčení chmelnic a započali řez chmele. V intenzivních sadech se dokončila prořezávka jaderovin. V důsledku vysokých teplot jsou dřeviny velmi narašeny a je nebezpečí jejich budoucího poškození jarními mrazíky. Na TTP pokračuje smykování.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 23-30 BBCH, tj. třetí odnož viditelná až začátek sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm)

V okresech Chomutov a Most (Droužkovice a Volevčice, 26. 3.) byl zjištěn první výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** na ozimé pšenici.

Pravidelné pozorování napadení listů padlím pšenice se provádí ve fázi objevení posledního listu až konce metání (37–59 BBCH). Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny).

Ošetření se provádí až od fáze objevení se posledního listu a při dosažení prahu škodlivosti, jestliže více než 60 % rostlin (odnoží) má napadený 3. list shora.

První výskyt požerků imag kouhoutků (*Oulema sp.*) na listech byl zjištěn v okrese Česká Lípa (Janovice u Kravař, 26.3.) a Litoměřice (Podluský, 21.3.).

Náhodným náletem do žlutých Mörickeho misek byl odchycen a potvrzen první výskyt imaga kohoutka černého (*Oulema melanopus*) také v okrese Most (Havraň, 20.3.).

Hodnotí se počet dospělců obou druhů kohoutků. Kohoutci se vyskytují ve škodlivém množství v několikaletých cyklech. Larvy jsou škodlivější než dospělci. Napadené rostliny špatně metají a předčasně dozrávají. Jarní obilniny jsou k napadení citlivější než ozimé.

Přípravky na ochranu rostlin aplikujeme na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhly více než 50 % larev.

JEČMEN OZIMÝ (RF 25–31 BBCH, tj. pátá odnož viditelná až fáze 1. kolénka: první kolénko těsně nad povrchem půdy zjištěné, vzdálené od odnožovacího uzlu min. 1 cm)

V okrese Litoměřice na lokalitě Roudnice nad Labem byl zjištěn střední výskyt síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*).

Aplikace listových fungicidů přichází v úvahu při šíření choroby do vyšších listových pater. Nejspíše to bude již ve fázi 30 DC (vzpřimování porostu), obvykle kolem fáze 32-39 DC (2. kolénko až poslední list) výjimečně při počínajícím metání. Za prahovou hodnotu pro nasazení fungicidu lze považovat stav, kdy 20-30% druhých až čtvrtých listů shora vykazuje napadení. Vzhledem k charakteru fungicidů povolených proti síťovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene lze přitom počítat skvrny způsobené touto skvrnitostí a původcem spály ječmene.

Střední výskyt spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*) byl pozorován v okrese Litoměřice (Liběšice u Litoměřic, 18. 3., Roudnice nad Labem, 21.3.).

Na ječmeni se od konce sloupkování objevují na čepelích a pochvách listů zprvu vodnaté, modravě šedé skvrny, obvykle 0,5-2 cm dlouhé, které záhy od středu usychají a mění barvu na šedobílou. Tvar skvrn oválný až podélný, často s jedním koncem špičatým. Skvrny dostávají tmavohnědý okraj, který ostře ohraničuje skvrnu od zdravého pletiva. Pokud vznikne skvrna na bázi listové čepele, může přerušit úplně přísun živin a list zasychá. Od mléčné zralosti mohou být napadány i klasy, příznaky však jsou méně nápadné.

Použití fungicidu přichází v úvahu obvykle od fáze 37 DC (objevení posledního listu) do fáze 39 DC (plně vyvinutý praporcový list) při šíření choroby. Za orientační prahovou hodnotu lze považovat u ječmene 20-30 % napadených druhých až čtvrtých listů shora. Vzhledem k charakteru fungicidů povolených na spálu ječmene lze přitom skvrny spály a síťovité a okrouhlé skvrnitosti počítat. Při pozdější aplikaci fungicidů je třeba pečlivě zhodnotit možnost použití přípravku na ochranu rostlin při dodržení ochranné lhůty.

JEČMEN JARNÍ (RF 05–11 BBCH, tj. kořínek vystoupil ze semene až fáze 1. listu: 1. list rozvinutý)

V okrese Louny byl pozorován první výskyt síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) (Žatec, 26.3.).

Ošetření porostů – viz ječmen ozimý.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 30-53 BBCH, tj. počátek prodlužovacího růstu až květenství převyšuje horní listy)

Příznivé teplotní i povětrnostní podmínky dovolily zahájit ošetřování porostů řepky proti krytonoscům. Vzhledem k rozvleklému náletu začalo ošetřování i bez dosažení kritických čísel. Vlivem srážek, teplého počasí a přihnojení došlo k výraznému vývoji rostlin.

Pokračuje hlášení dalších prvních výskytů imág krytonosců. **Krytonosec čtyřzubý (Ceutorhynchus pallidactylus)** byl zjištěn v okrese Liberec (Bílý Kostel nad Nisou, 26. 3.) a okrese Semily (Sekerkovy Loučky, 20.3.), **krytonosec řepkový (Ceutorhynchus napi)** byl zjištěn v okresech Liberec (Bílý Kostel nad Nisou, 26. 3.), Děčín (Markvartice, 17.3.), Most (Havraň, 20.3.) a Chomutov (Droužkovice, 20.3.), Semily (Sekerkovy Loučky, 20.3.) a Ústí nad Labem (Řehlovice, 17.3.).

Pozorování imág krytonosce čtyřzubého a krytonosce řepkového se provádí dvakrát týdně ve 2 Mörickeho miskách nebo na 2 žlutých lepenkových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany pozemku, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžíce kuchyňské soli.

Ošetření se provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den u krytonosce čtyřzubého (Ceutorhynchus pallidactylus), u krytonosce řepkového (Ceutorhynchus napi) při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

První slabé výskyty imág jarní generace **dřepčíka olejového (Psylliodes chrysocephala)** byly zaznamenány v okrese Litoměřice (Chodovlice, 20. 3., Vrbice u Mšeného, 17.3.).

Brouci jsou aktivní při teplotách nad 6 °C, optimální teplota pro nálet brouků se však pohybuje kolem 16 °C a výše. Poškození se projevuje vykousanými jamkami a okrouhlými, až 3 mm velkými otvory v čepelích listů mladých rostlin. Larvy vyžirají chodbičky v řapících listů. Někdy bývá vyžrán i vegetační vrchol. Listy odumírají. Nejvíce jsou ohroženy porosty v bezprostřední blízkosti ložského řepkoviště a porosty velmi časně seté a vzešlé. Hodnotí se počet ulovených brouků ve 2 žlutých Mörickeho miskách.

Chemická ochrana se obvykle provádí od konce září do poloviny října na základě zjištěného náletu dospělců do porostu. Musí být provedena před kladením vajíček.

První výskyt **blýskáčka řepkového (Meligethes aeneus)** byl pozorován v okresech Česká Lípa (Kravaře v Čechách, 26.3., Sosnová a Velký Grunov, 20.3.), Chomutov (Droužkovice, 20.3.), Liberec (Bílý Kostel nad Nisou, 26. 3., Vitanovice, 20.3.), Litoměřice (Chodovlice, 27.3.), Most (Havraň, 20.3.), Semily (Sekerkovy Loučky, 20.3.) a Ústí nad Labem (Řehlovice, 17.3.).

Pozorování imág blýskáčka řepkového ve vrcholových květenstvích se provádí 1x týdně od dosažené teploty 9 °C do počátku květu řepky. Kontroluje se květenství 50 ti rostlin (10 míst x 5 květenství). Ošetření se doporučuje při překročení prahu škodlivosti, při výskytu více než 300 brouků na vrcholových květenstvích 100 rostlin.

PÍCNINY

VOJTĚŠKA (RF 25 BBCH, tj. prodlužovací růst lodyh příp. listová růžice vytvořena)

V okrese Litoměřice byl zjištěn první výskyt imág **kyjatky hrachové (Acyrtosiphon pisum)** (Dobřín, 21.3.).

Kyjatka hrachová – zelená či načervenalá mšice z čeledi Aphididae, velká 3,5-5,5 mm. Zakladatelky dospívají začátkem května. Ve třetí generaci se objevují okřídlené mšice nalétávající na porosty hrachu, bobu aj. Mšice tvoří velké kolonie na vrcholcích rostlin, na výhoncích a květenstvích, na rubu i lici listů. Od konce září kladou vajíčka na vytrvalé bobovité rostliny, které zde přezimují. Při průměrných denních teplotách nad 20 °C se může každých deset dnů vytvořit nová generace.

Ošetření je účelné kdykoliv v průběhu vývoje rostlin při výskytu 3-5 mšic v průměru na jednu rostlinu. Hodnotí se na 10 místech po 10 rostlinách. Mšice se z každé rostliny oklepou na bílý papír a spočítají. Přednostně mají být ošetřeny návětrné okraje porostů. Včasná ochrana hrachu před mšicemi snižuje výskyt viróz až o 50%.

V okrese Louny byl pozorován silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** (Pšov, 27.3.).

Pozorování a ošetření porostů – viz pšenice ozimá.

PASTVINY, LOUKY, TTP

Střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly pozorovány v okrese Děčín (Líska, Krásná Lípa, Horní Jindřichov, Horní Podluží, Všemily, 19. 3., Sněžník, Chlum u Děčína, 21.3.).

Pozorování a ošetření porostů – viz pšenice ozimá.

OVOCNÉ DŘEVINY

Jádroviny

JABLOŇ (09 - 54 BBA, tj. zelené špičky listů vyrůstají asi 5 mm nad šupiny pupenů až zelené špičky listů vyrůstají asi 10 mm nad šupiny pupenů, oddělení prvních listů (stadium myší ouško)

V okrese Litoměřice byl zjištěn první výskyt larev **mšice jitrocelové (*Dysaphis plantaginea*)** vylíhlé ze zimních vajíček (Litoměřice, 26.3.).

Pozorují se zkrabacené a svinuté listy tvořící hnízda. Napadené listy žloutnou a červenají. Pokroucené výhonky. Hodnotí se počet jedinců na 100 květních nebo listových růžic.

Jabloně se ošetřují před květem v případě výskytu 1 a více jedinců mšice jitrocelové v průměru na jednu květní nebo listovou růžici. Po odkvětu se jabloně ošetřují, jakmile se zjistí tvořící se kolonie mšic.

Drobné ovoce

RYBÍZ (RF10, tj. zelené špičky listů vyrůstají nad šupiny, oddělování prvních listů)

V okrese Litoměřice bylo zjištěno viditelné poškození pupenů **vlnovníkem rybízovým (*Cecidophyopsis ribis*)**, škůdce byl následně potvrzen při vyšetření pod mikroskopem (Horní Nezly, 25.3.).

BRSLINY (RF10, tj. oddělování prvních listů)

V okrese Litoměřice bylo zjištěno lihnutí zakladatelek **mšice makové (*Aphis fabae*)** (Libotenice, 20.3., Žitenice, 21.3.) ze zimních vajíček.

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větviček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenaček řepy při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

Za Oblastní odbor Žatec zpracovala: Ing. Lenka Juračková